

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีพันธสัญญาของ บริษัท ทีโอ ฟู้ดส์ จำกัด ในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้รวบรวมความหมาย แนวคิด ทฤษฎี ความเป็นมาและหลักการปฏิบัติของโครงการฯ ตลอดจนงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย โดยแบ่งเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

1. ความหมาย แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเกษตรแบบมีพันธสัญญา (Contract Farming)
2. การส่งเสริมการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นของบริษัท ทีโอ ฟู้ดส์ จำกัด
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรแบบมีพันธสัญญา

ความหมาย แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเกษตรแบบมีพันธสัญญา (Contract Farming)

1. ความหมายของการเกษตรแบบมีพันธสัญญา (Contract Farming)

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2536) อ้างโดย เกษม (2545 : 6) ได้ให้ความหมายของการเกษตรแบบมีสัญญาผูกพันว่า หมายถึง การทำการผลิตที่มีข้อตกลงหรือสัญญาต่างๆ ระหว่างเกษตรกร และนิติบุคคล เช่น โรงงานแปรรูปหรือบริษัท พ่อค้าต่างๆ ไป สัญญานี้อาจตกลงด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษร โดยระบุเงื่อนไขเกี่ยวกับการผลิต และการตลาดซึ่งจะตกลงกันก่อนจะทำการผลิต เป็นระบบที่มีการตกลงระหว่างคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายคือ โรงงานแปรรูปกับเกษตรกร ซึ่งจะมีการผูกพันกันใน 3 ลักษณะ คือ ผูกพันเฉพาะการผลิต โดยโรงงานแปรรูปให้ความช่วยเหลือด้านปัจจัยการผลิต การให้กู้ยืมเงินแก่เกษตรกรผูกพันแต่เฉพาะการตลาด โดยการกำหนดปริมาณซื้อขายในราคาที่ได้ตกลงไว้ล่วงหน้าแล้ว และผูกพันด้านการผลิตและการตลาด โดยโรงงานแปรรูปจะให้ความช่วยเหลือในด้านสินเชื่อ ปัจจัยการผลิต ความรู้ และเทคนิคการผลิต เกษตรกรต้องขายผลผลิตให้แก่โรงงานตามจำนวน และราคาที่ตกลงกันไว้ในสัญญา

กรมส่งเสริมการเกษตร (2534 : 32) ได้ให้ความหมายของ “การเกษตรแบบมีพันธสัญญา หรือ ระบบการทำการเกษตรแบบตลาดข้อตกลง” ไว้ว่าเป็นการจัดการทางความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกรผู้ผลิตกับผู้ซื้อผลผลิตแบบแนวตั้ง (Vertical chain of a production and marketing) โดยที่ผู้ซื้อสามารถกำหนดความแน่นอนของวัตถุดิบซึ่งเป็นผลผลิตทางการเกษตรที่ตนจะรับซื้อ

โดยที่ไม่ต้องเป็นเจ้าของ (Ownership) ของหน่วยการผลิตทางการเกษตรนั้นเสียเอง หมายความว่า ในขบวนการความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบนี้ เกษตรกรที่เข้าร่วมในโครงการยังเป็น “อิสระ” โดยเป็นเจ้าของหน่วยการผลิตของตนอยู่ แต่มีการทำสัญญากับผู้รับซื้อ (ส่วนใหญ่มักจะเป็นโรงงานแปรรูปสินค้าเกษตร) ล่วงหน้าถึงปริมาณและคุณภาพของผลผลิตทางการเกษตรที่ตนจะผลิตป้อนให้ โดยมีเงื่อนไขสำคัญอย่างน้อย 2 ประการคือ ประการแรก ผู้รับซื้อจะต้องสร้างหลักประกันในขบวนการผลิตของเกษตรกรในด้านต่างๆ เช่น ให้เครดิต ให้ปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ รวมถึงถึงการให้บริการส่งเสริมการเกษตร (Extension services) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตของเกษตรกรในสัญญา โดยที่บริการที่ให้โดยผู้รับซื้อเช่นนี้ ไม่ได้เป็นประโยชน์เฉพาะเกษตรกรในโครงการเท่านั้น หากแต่ยังเป็นประโยชน์ต่อผู้รับซื้อ ในด้านที่สามารถสร้างหลักประกันทางด้านคุณภาพของ “วัตถุดิบ” ที่โรงงานของตนต้องการอีกด้วย และ ประการที่สอง ผู้รับซื้อจะต้องสร้างหลักประกันทางด้านตลาดให้แก่ผลผลิตที่เกษตรกรในโครงการผลิตได้ เช่น กำหนดราคาประกันขั้นต่ำหรือรับซื้อที่แน่นอนขึ้น เป็นต้น

Tang (1985) อ้างโดย เกษม (2545 : 6) ได้กล่าวถึงความหมายของ Contract farming หรือการเกษตรแบบมีพันธสัญญาว่า เป็นการดำเนินธุรกิจในลักษณะที่มีการจัดการเกี่ยวกับความเสี่ยง (Business venture) ระหว่างเกษตรกรกับบริษัทเอกชน ตามขอบเขตของความผูกพัน ซึ่งจะจำกัดอยู่ภายใต้ข้อตกลงและเงื่อนไขเกี่ยวกับการผลิต การจัดการ และการตลาดของสินค้านั้น

กล่าวโดยสรุปการเกษตรแบบมีพันธสัญญา (Contract Farming) หรือการเกษตรแบบตลาดข้อตกลง เป็นรูปแบบของการส่งเสริมการเกษตรอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นโดยความยินยอม รวมตัวและร่วมมือกันระหว่างบริษัทและเกษตรกร ซึ่งมีการทำสัญญาอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร โดยระบุเงื่อนไขเกี่ยวกับการผลิต ปริมาณ คุณภาพ การจัดการ และการตลาดไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะดำเนินการผลิต โดยมีเป้าหมายให้เกิดความสอดคล้องกันระหว่างการผลิต และการตลาด อันเป็นประโยชน์ต่อทั้งสองฝ่าย กล่าวโดยหลักการบริษัทจะเป็นผู้เสนอเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์นี้ และเกษตรกรเป็นผู้สนองเมื่อได้พิจารณาเงื่อนไขแล้วด้วยความพึงพอใจ

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเกษตรแบบมีพันธสัญญา

นิวตัน (2535) อ้างโดย เสกสม (2544 : 20) ได้กล่าวถึงการดำเนินงานตามระบบตลาดข้อตกลงว่า เป็นรูปแบบที่ทำการเกษตรแบบครบวงจร โดยเน้นให้มีการประสานงานกันระหว่างองค์กรร่วม เช่น ธนาคาร ภาครัฐ เกษตรกร และโรงงานเอกชน เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรยกระดับผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ลดต้นทุนการผลิตต่อไร่ต่ำลง พร้อมทั้งให้คำแนะนำและถ่ายทอดเทคโนโลยี การกำหนดราคาสินค้าขั้นต่ำที่รับซื้อคืน ซึ่งหลักในการซื้อผลผลิตจะซื้อตามราคาตลาด ถ้าราคาต่ำกว่า

ราคาขั้นต่ำจะเข้าไปปรับซื้อสินค้าทันที หลักการของระบบตลาดข้อตกลงจะระบุต้นทุนขั้นต่ำที่เหมาะสม บวกกำไรที่เหมาะสมโดยแจ้งราคาขั้นต่ำไว้ ทั้งนี้ต้องคำนึงว่า คุณภาพของผลผลิตที่จะได้ต้องเหมาะสมด้วย ส่วนหัวใจของการทำงานในระบบนั้นต้องมีเงินทุนพร้อมพื้นที่ดำเนินงาน ซึ่งต้องมีการประสานความร่วมมือของทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง

สมภพ (2535) อ้างโดย เสกสม (2544 : 20) ได้กล่าวถึงระบบตลาดแบบข้อตกลงล่วงหน้าไว้ว่า ระบบตลาดข้อตกลงล่วงหน้า (Contract farming) เป็นระบบที่ได้มีการใช้กันในประเทศมากกว่า 20 ปีแล้ว ทั้งนี้เพื่อเป็นการประนีประนอมกันระหว่างการผลิตสินค้าเกษตรในระบบการผลิตแบบเก่า (Open market) คือ การผลิตที่เกษตรกรมีอิสระไม่มีข้อตกลงกับใครและขายผลผลิตให้แก่แหล่งรับซื้อใดก็ได้ กับระบบการผลิตแบบใหม่ (Contract farming) คือระบบตลาดข้อตกลงโดยมีการประกันราคา การถ่ายทอดเทคโนโลยีแผนใหม่ และการสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้เกษตรกรเกิดแรงจูงใจมากขึ้น ทำให้มีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของมากขึ้น และเกษตรกรต้องขายผลผลิตให้แก่แหล่งรับซื้อที่ได้ทำข้อตกลงกันไว้

วุฒิชัย (2540) กล่าวว่าความสำเร็จของระบบการส่งเสริมแบบตลาดข้อตกลงจะขึ้นอยู่กับความสมดุลของผลประโยชน์ที่คู่สัญญาจะได้รับ นั่นคือตัวเกษตรกรและโรงงาน เกษตรกรรายย่อยจะได้รับผลประโยชน์จากเทคโนโลยีที่สามารถลดต้นทุนการผลิตได้เป็นส่วนหนึ่ง เช่นการปลูกถั่วเหลืองฝักสดส่งให้กับบริษัทห้องเย็น เพื่อที่บริษัทจะได้แปรรูปเป็นสินค้าเกษตรส่งออกถือว่าเป็นอุตสาหกรรมแปรรูปทางการเกษตรครบวงจรอย่างหนึ่งที่สร้างความสำเร็จให้กับทั้งเกษตรกร และโรงงาน การเกษตรแบบระบบตลาดข้อตกลงมีการจัดการในเบื้องต้นผ่านสัญญา ซึ่งเกษตรกรได้เซ็นสัญญาก่อนจะเริ่มปลูกซึ่งในสัญญาระบุถึงคุณภาพของผลผลิตที่บริษัทกำหนด ตลอดจนการให้เครดิตในปัจจัยต่างๆ ในการผลิตและคำแนะนำทางด้านเทคนิคต่างๆ

ทองโรจน์ (2530) อ้างโดย เรือนมุล (2540 : 16) ได้กล่าวว่า การผลิตทางการเกษตรโดยเฉพาะด้านการเพาะปลูกพืชนั้นเป็นการผลิตที่มีความเสี่ยงค่อนข้างสูง คือ ผลผลิตที่เกษตรกรได้รับในปีนั้นจะไม่แน่นอนอันเนื่องมาจากสภาพภูมิอากาศ การแพร่ระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช ในขณะที่ความต้องการสินค้าเป็นแบบไม่ยืดหยุ่น (Inelastic) ซึ่งทำให้ราคาผลผลิตเปลี่ยนแปลงมากผิดปกติ หากมีการเปลี่ยนแปลงด้านการผลิต ส่งผลให้ราคาผลผลิตที่เกษตรกรได้รับไม่แน่นอน เนื่องจากราคาผลผลิตขึ้นลงตามภาวะตลาด ทำให้เกษตรกรต้องเป็นผู้รับสภาพความเสี่ยงทางการตลาดและการผลิต ซึ่งในทางปฏิบัติเกษตรกรสามารถความเสี่ยงด้านการตลาดและผลผลิตในเชิงทฤษฎีอาจทำได้หลายวิธี ดังนี้

1. การประกันภัย สำหรับประเทศไทยการประกันภัยพืชผลเริ่มมีการทดลองกับข้าวโพดในบางท้องถิ่นเท่านั้น โดยบริษัทผู้รับประกันจะรับประกันภัยความเสียหาย อันเนื่องมาจากสภาพภูมิอากาศแปรผัน และการทำลายของโรคและแมลงศัตรูพืช

2. การผลิตหลายอย่าง คือ ผลิตพืชหลายชนิดในเวลาเดียวกัน เพื่อกระจายความเสี่ยงทางด้านรายได้ และราคาผลผลิต แต่วิธีนี้อาจมีรายได้เฉลี่ยลดลง และมีต้นทุนการผลิตสูงขึ้นอันเนื่องมาจากขนาดการผลิตที่ไม่เหมาะสม

3. การก่อให้เกิดความคล่องตัวในการผลิต เป็นการจัดการฟาร์มให้เกิดความคล่องตัว และสอดคล้องกับแผนการผลิตในการที่จะปรับปรุง และคิดแปลงกิจการเพื่อรองรับการผลิตที่แปรผัน

4. การทำธุรกิจครบวงจร หรือการรวมตัวของธุรกิจแนวตั้ง (Vertical integration) โดยใช้ผลผลิตทางการเกษตรเป็นวัตถุดิบของธุรกิจขั้นแปรรูป และมีธุรกิจการจัดจำหน่ายเป็นขั้นสุดท้าย การทำธุรกิจในลักษณะนี้เป็นไปได้ยากสำหรับเกษตรกรรายย่อย

5. การทำสัญญาผูกพัน (Contract) เป็นการทำสัญญาระหว่างเกษตรกรกับผู้รับซื้อเพื่อกระจายความเสี่ยงด้านราคาไปสู่ผู้รับซื้อได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะของการทำสัญญาทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและการตกลงกันด้วยวาจา การทำสัญญามีหลายรูปแบบ พอจะจำแนกได้ 3 แบบ ดังนี้

5.1 สัญญาที่ประกันในเรื่องตลาด สัญญานี้จะระบุคุณภาพของผลผลิต เกษตรกรจะเป็นผู้ตัดสินใจในการผลิตเอง เกษตรกรจะรับประกันความเสี่ยงในเรื่องการผลิต มีการกำหนดราคาขั้นต่ำ หรือราคาประกันไว้ล่วงหน้า ระยะเวลาในการส่งมอบผลผลิต และปริมาณผลผลิตที่สามารถจะผลิตได้ สัญญาในลักษณะนี้ทำให้เกษตรกรพยายามปรับปรุงคุณภาพของผลผลิตให้มีมาตรฐานตามที่โรงงานแปรรูปหรือผู้รับซื้อกำหนด

5.2 สัญญาที่มีการให้ปัจจัยการผลิต สัญญาที่ผู้รับซื้อหรือโรงงานแปรรูปจะเป็นผู้หาปัจจัยการผลิตมาให้เกษตรกรในระบบสินเชื่อ ราคาที่เกษตรกรได้รับอาจเป็นราคาประกัน หรือราคาตลาดแต่จะมีการประกันราคาขั้นต่ำไว้ สัญญาในลักษณะนี้โรงงานหรือผู้รับซื้อจะรับประกันความเสี่ยงในด้านราคาพร้อมกับเกษตรกรผู้ผลิต

5.3 สัญญาที่มีการจัดการด้านการผลิต เป็นสัญญาที่เต็มรูปแบบที่สมบูรณ์ที่สุด โดยเป็นการรวมสัญญาสองแบบแรกเข้าด้วยกันคือ มีการประกันราคาขั้นต่ำ การจัดหาปัจจัยการผลิตมาให้และการสนับสนุนช่วยเหลือด้านความรู้วิชาการ ตลอดจนการจัดการการผลิตให้แก่เกษตรกร สัญญาในลักษณะนี้ โรงงานแปรรูปหรือผู้รับซื้อผลผลิตจะรับประกันความเสี่ยงด้านราคาไว้ทั้งหมด

ลักษณะการทำสัญญาอาจจะมีการทำเป็นลายลักษณ์อักษร หรือมีการตกลงด้วยวาจา และอาจมีการทำสัญญาระหว่างโรงงานแปรรูปกับเกษตรกรโดยตรง ระหว่างโรงงานแปรรูปกับคน

กลางหรือหัวหน้าผู้ปลูก (Brokers) และระหว่างโรงงานแปรรูปกับสถาบันหรือหน่วยงาน เช่น กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์การเกษตร เป็นต้น โดยระบุเงื่อนไขทางการผลิตและการตลาดซึ่งมีการตกลงกันก่อนที่จะทำการผลิต

อย่างไรก็ตาม กิจการเกษตรนั้น ถ้าทำเป็นธุรกิจแล้วต้องประสบกับความเสี่ยงค่อนข้างสูง ทั้งจากจุดด้อยในแง่ของตัวผลผลิตที่เสียได้ง่าย การเสื่อมคุณภาพ มีน้ำหนักมาก ราคาต่ำ มีผู้ผลิตหลายราย ทำให้เกิดความผันแปรของราคา ความต้องการของตลาดและการแข่งขันสูง อีกทั้งความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงรสนิยมของผู้บริโภค ภัยจากธรรมชาติทั้งจากโรคพืชและลมฟ้าอากาศ เป็นต้น

การปลูกพืช หรือการส่งเสริมการเกษตรแบบมีพันธสัญญา เป็นการเกษตรที่โน้มนำไปสู่การเกษตรแบบอุตสาหกรรม โดยเน้นคำนึงถึงรูปแบบโครงการเพาะปลูกภายใต้พันธสัญญา ซึ่งสามารถลดความเสี่ยงของโรงงานอุตสาหกรรมการเกษตร และความเสี่ยงของเกษตรกรในด้านการตลาด การลงทุน

เกษตรกรส่วนใหญ่หากมีโอกาส หรือทางเลือกมักนิยมใช้ระบบการเกษตรแบบมีพันธสัญญามากกว่าการถือครองการผลิต หรือทำเองอย่างไร้เป้าหมาย เช่น การปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่น แดง กวางญี่ปุ่น ฟักทองญี่ปุ่น ยาสูบ มันฝรั่ง มะเขือเทศ ข้าวโพด ให้กับบริษัทเอกชน เป็นต้น เพื่อแบ่งปันผลประโยชน์ และการกระจายความเสี่ยงร่วมกันโดยเกษตรกรเป็นผู้รับความเสี่ยงด้านการผลิต แต่จะได้รับความมั่นคงด้านการตลาดรับซื้อผลผลิต และราคาภายใต้ข้อตกลงร่วมกัน สำหรับผู้ประกอบการจะเป็นผู้รับความเสี่ยงด้านการตลาด แต่จะสามารถมั่นใจได้ว่าจะมีวัตถุดิบเข้าสู่โรงงานและดำเนินการผลิตได้อย่างสม่ำเสมอภายใต้สภาวะการณ์ปกติ ซึ่งความสำเร็จของรูปแบบดังกล่าวจะขึ้นอยู่กับความสมดุลของผล ประโยชน์ที่คู่สัญญาจะได้รับ นั่นคือ ผลประโยชน์ระหว่างเจ้าตัวของโรงงานและเกษตรกร ลักษณะเช่นนี้ เกษตรกรจะได้รับประโยชน์ หรือความรู้จากเทคโนโลยีที่สามารถลดต้นทุนได้ไปส่วนหนึ่ง กล่าวคือการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นเพื่อแปรรูปส่งออกต่างประเทศ เป็นสินค้าส่งออก สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นอุตสาหกรรมแปรรูปทางการเกษตรแบบครบวงจรอย่างหนึ่งที่ทำความสำเร็จให้กับทั้งผู้ประกอบการโรงงานและเกษตรกรเอง การเกษตรแบบมีพันธสัญญา ระยะเวลาการรับซื้อผลผลิต ได้มีการจัดการในเบื้องต้นโดยผ่านสัญญา ซึ่งเกษตรกรได้ทำการเซ็นสัญญาก่อนที่จะเริ่มปลูก และในสัญญาได้ระบุถึงคุณภาพของผลผลิตที่ทางบริษัทจะให้เครดิตในปัจจัยการผลิตต่างๆ เช่น ต้นพันธุ์ ปุ๋ย สารเคมี เป็นต้น ตลอดจนถึงคำแนะนำทางด้านเทคนิคต่างๆ ซึ่งพอสรุปประโยชน์การปลูกพืชแบบมีพันธสัญญาได้ดังนี้ เกษม (2545 : 11)

1. ผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ
 - 1.1. ได้รับความพึงพอใจการผลิตเพื่อเพิ่มผลผลิต รวมถึงมีตลาดผลผลิต
 - 1.2. ผลตอบแทนที่ได้รับ
 - 1.3. การได้รับสินเชื่อ
 - 1.4. เพิ่มรายได้ หรือช่วยเหลือให้เกิดการจ้างงานและมีงานทำ
2. ผลประโยชน์ทางด้านสังคม
 - 2.1. เกิดความสัมพันธ์ร่วมกัน
 - 2.2. การได้รับรู้ข่าวสาร
 - 2.3. การได้ติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่น
 - 2.4. การได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพการผลิตของเกษตรกร
3. ผลประโยชน์ทางด้านอื่นๆ
 - 3.1. ด้านสิ่งแวดล้อม
 - 3.2. ด้านสุขภาพอนามัยของเกษตรกร

ข้อมูลโครงการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีพันธสัญญาของบริษัท ลีโอ ฟู้ดส์ จำกัด

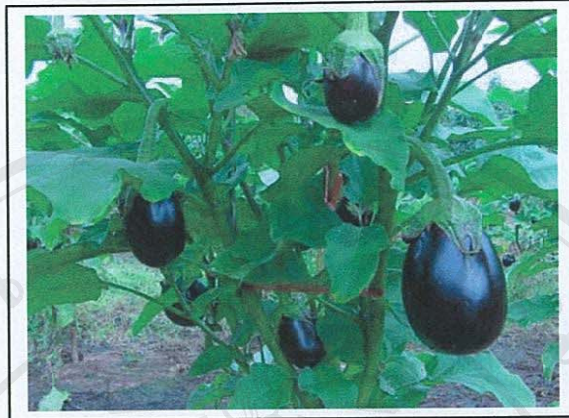
1. ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

มะเขือม่วงญี่ปุ่น (Japanese Eggplant) พวก *Solanum melongena* Linn. เป็นพืชผักที่เราบริโภคส่วนผลเป็นอาหารเชื่อกันว่าน่าจะเป็นพืชพื้นเมืองของอินเดีย เพราะปรากฏมีพันธุ์ป่าขึ้นทั่วไป มีบันทึกว่าปลูกในราวต้นศตวรรษที่ 5 มะเขือถูกนำเข้ามาสู่สเปนสมัยการรุกรานของพวกมัวร์ (Moorish) ซึ่งแพร่กระจายทั่วยุโรปในเวลาต่อมา นักสำรวจชาวสเปนนำพันธุ์ที่มีสีม่วงและสีขาวเข้าสู่อเมริกา มะเขือที่ปลูกกันในสมัยศตวรรษที่ 16 ยังมีผลขนาดเล็กอยู่ และได้รับการปรับปรุงพันธุ์ให้มีขนาดใหญ่ขึ้นในเวลาต่อมา

เชื่อกันว่ามะเขือม่วงญี่ปุ่นเมื่อทานทำให้รู้สึกเย็น หวาน บำรุงพลัง และเลือด กระจายความร้อน ช่วยเคลื่อนย้ายเลือดที่อุดตัน บรรเทาปวด ลดบวม รักษาอาการเลือดออกทางทวาร รักษาฝี รักษาแผลตามผิวหนัง รักษาต่อมไขมันอักเสบ

มะเขือม่วงญี่ปุ่นสามารถแยกชนิดของมะเขือม่วงญี่ปุ่นได้เป็น 2 พวกใหญ่ๆ คือ

1. พวกที่มีผลกลม หรือค่อนข้างกลม ถือเป็นพวก โซลานัม เมลองจินา วาไรตี้ เอสคูเลนต์ัม (*Solanum melongena* var. *esculentum*) ได้แก่ Black Beauty , Black King เป็นต้น

ภาพแสดงผลมะเขือพันธุ์ Black King

2. พวกที่มีผลกลมยาว ถือเป็นพวก โซลานัม เมลอนจีน่า วาไรตี้ เซอเพนตินัม (*Solanum melongena* var. *serpentinum*) เช่น พันธุ์ Money Maker , Pingtung Long , Millionaire เป็นต้น

ภาพแสดงผลมะเขือพันธุ์ Money Maker

มะเขือม่วงญี่ปุ่นจัดอยู่ในพืชผักอายุหลายปี (Perennial) แต่โดยทั่วไปมักปลูกเป็นผักอายุปีเดียว (Annual) สามารถปลูกได้ตลอดปีในพื้นที่ดินที่มีความสมบูรณ์แทบทุกชนิด pH. ที่พอเหมาะ 5.5 – 6.8 มีแหล่งน้ำตลอดฤดูกาล มีแสงแดดเต็มที่ อุณหภูมิที่เหมาะสมระหว่าง 21-29.5 องศาเซลเซียส อายุตั้งแต่ย้ายกล้าจนถึงเก็บเกี่ยวสิ้นสุดประมาณ 188 วัน ทรงพุ่มสูงประมาณ 1 – 1.5 เมตร ขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ด

ขั้นตอนการส่งเสริมการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นของบริษัท ลีโอ ฟู้ดส์ จำกัด

1. นโยบายการส่งเสริม

1.1. ร่วมกับส่วนราชการ กลุ่มเกษตรกร สถาบันเกษตรกร เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเพาะปลูกในระบบครบวงจร

1.2. บริษัทฯ จะเป็นผู้จัดหาปัจจัยการผลิต เช่น ต้นกล้า เมล็ดพันธุ์ ยาปราบศัตรูพืช ปุ๋ย เป็นต้น โดยให้ในลักษณะของสินเชื่อการเกษตร แล้วหักชำระเมื่อขายผลผลิตให้บริษัทฯ

1.3. บริษัทฯ จะทำสัญญากับเกษตรกร หรือสถาบันเกษตรกร โดยในสัญญาระบุถึงเงื่อนไขในการปฏิบัติ เช่น วิธีหรือขั้นตอนการปฏิบัติ มาตรฐานของผลผลิต ราคาซื้อขายผลผลิต ผลประโยชน์อื่นๆ ที่ได้รับ ต้นทุนในการเข้าร่วมโครงการ เป็นต้น เป็นลายลักษณ์อักษร และลงลายมือชื่อร่วมกัน

1.4. บริษัทฯ จะรับซื้อผลผลิตทุกวัน หรือแล้วแต่นัดหมายหลังเสร็จสิ้นการเก็บเกี่ยว และจ่ายค่าผลผลิตไม่เกิน 15 วัน โดยชำระผ่านธนาคารเท่านั้น ในกรณีมะเขือม่วงญี่ปุ่นมีอายุการเก็บเกี่ยวผลผลิตยาวนานมากกว่า 135 วัน บริษัทฯ จะพิจารณาชำระค่าผลผลิตเป็นรายเดือนตามความเหมาะสม

2. ขั้นตอนการดำเนินงาน

2.1. ดำเนินการสำรวจพื้นที่เพาะปลูกที่เหมาะสมตามฤดูกาล และตรวจสอบความเหมาะสมของพื้นที่นั้น เช่น แหล่งน้ำ สภาพดิน พืชอื่นๆ บริษัทฯ ที่เข้ามาส่งเสริมในพื้นที่ ภูมิหลังเกษตรกรและการใช้ที่ดินในการเกษตร เป็นต้น

2.2. กำหนดเกษตรกรหัวหน้าสาย สถาบันเกษตรกรที่พร้อม และมีความสนใจร่วมโครงการ

2.3. จัดประชุมเกษตรกร เพื่อคัดเลือกเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมโครงการ โดยอธิบายถึงนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติดูแลรักษา

2.4. ตรวจสอบพื้นที่ของเกษตรกรแต่ละรายถึงความเหมาะสมในการปลูก

2.5. ทำสัญญา พร้อมทั้งแนะนำให้เกษตรกรเตรียมดิน และอนุบาลต้นกล้า

2.6. ส่งมอบปัจจัยการผลิตโดยพนักงานของบริษัทฯ ให้แก่เกษตรกร ได้แก่ ดุ้งเพาะต้นกล้า สารเคมี ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ เป็นต้น

2.7. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมของบริษัทฯ จะให้คำแนะนำขั้นตอนการปฏิบัติโดยละเอียดแก่เกษตรกร ตั้งแต่การย้ายกล้าลงดูเพาะ จนถึงขั้นตอนการเก็บเกี่ยว

2.8. ก่อนการเก็บเกี่ยว ทางบริษัทฯ จะทำการประชุมชี้แจงขนาดมาตรฐานของผลผลิตอย่างละเอียดและแนะนำการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

2.9. การรับซื้อผลผลิต บริษัทฯ จะเข้าไปรับซื้อผลผลิต ณ จุดรับซื้อในหมู่บ้านที่กำหนด โดยพนักงานจัดซื้อของทางบริษัทฯ จะออกไปรับซื้อให้แก่เกษตรกรไว้เป็นหลักฐาน และขนส่งโดยรถขนส่งที่บริษัทฯ ได้จัดไว้

2.10. การจ่ายเงินค่าผลผลิต จะมีการตัดงวดการซื้อขายเมื่อครบ 1 เดือน โดยบริษัทฯ จะจ่ายค่าผลผลิตผ่านธนาคารเท่านั้น หักต้นทุนการผลิตงวดแรกครึ่งหนึ่งของมูลค่าผลผลิตรวมในรอบการรับซื้อนั้น และหักต้นทุนในการจ่ายค่าผลผลิตงวดต่อไปอีกครึ่งหนึ่งของมูลค่าผลผลิตเช่นกันแต่ไม่เกินต้นทุนคงเหลือในงวดนั้นๆ ส่วนในงวดสุดท้ายเมื่อสิ้นสุดโครงการ หรือสิ้นสุดการเก็บเกี่ยวจะหักต้นทุนที่เหลือทั้งหมด

3. การปลูกและการปฏิบัติดูแลรักษา

3.1. การเตรียมแปลงและหลุมปลูก : ยกแปลงกว้าง 1 เมตร ร่องกว้าง 1 เมตร ความสูง 45 ซม. ก่อนยกแปลงควรวางนโดโลไมต์ (Doromide) อัตรา 150 กิโลกรัมต่อไร่ หรือตามความเป็นกรด-ด่างของดิน และหว่านปุ๋ยอินทรีย์อัตรา 375 กิโลกรัมต่อไร่ ระยะระหว่างต้น 100 ซม. ระยะระหว่างแถว 200 ซม. พื้นที่ 1 ไร่ 3 งาน ปลูกได้ประมาณ 1,300 – 1,400 ต้น

3.2. การปลูก : ปลูกแบบแถวเดี่ยวหลุมกว้าง 30 ซม. รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยคอกประมาณครึ่งลิตร และสารเคมีป้องกันกำจัดแมลงในดินชนิดเม็ด 5 กรัมต่อหลุม คลุกให้เข้ากันปักไม้หลัก (ความยาว 1.8 เมตร) แล้วรดน้ำที่หลุมปลูก แล้วจึงทำการปลูกโดยปลูกสูงกว่าหลังแปลงหรือระดับดิน 1 นิ้ว ระวางอย่าให้เป็นหลุมซึ่งน้ำอาจขังได้

3.3. การปฏิบัติดูแลรักษา : ให้รดน้ำ ใส่ปุ๋ย และพ่นสารเคมีตามตารางการปฏิบัติงานในแต่ละวัน หรือตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หลังจากดอกแรกบานทำการเด็ดกิ่งแขนงโดยเว้นกิ่งแขนงใต้ดอกแรกไว้ กิ่งแขนงถัดมาให้เด็ดออกให้หมดและปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

3.4. การเก็บเกี่ยว : หลังจากย้ายกล้าลงแปลงประมาณ 45 วัน จะเริ่มทำการเก็บเกี่ยว โดยทำการเก็บเกี่ยวทุกวันในช่วงเช้าตรู่ และนำผลผลิตไปขายในจุดรับซื้อที่กำหนด การเก็บเกี่ยวใช้ระยะเวลาเก็บเกี่ยวจนถึงสิ้นสุดโครงการประมาณ 135 วันหรือประมาณ 4.5 เดือน ปริมาณผลผลิตรวมประมาณ 7 – 10 ตันต่อไร่

3.5. ต้นทุนต่อไร่

ต้นทุนปกติรวม	16,252.00	บาท
ต้นทุนเพิ่มเติมกรณีฉุกเฉิน เช่น โรค แมลงระบาดหนัก	1,311.00	บาท
ต้นทุนเกษตรกร เช่นค่าไถ คำนํ้ามัน ค่าไม้หลัก ฯลฯ	3,465.00	บาท
รวมเฉลี่ยประมาณ	19,717.00-21,028.00	บาท

เงื่อนไขที่เกษตรกรเลือกที่ร่วมโครงการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีพันธสัญญา

โครงการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีพันธสัญญา นับเป็นจุดเด่นของการส่งเสริมการเกษตรอย่างหนึ่งที่สามารถจูงใจเกษตรกรให้เข้าร่วมโครงการปลูก ไม่เพียงเฉพาะการปลูกมะเขือม่วงนั้น ซึ่งสามารถอธิบายถึงเงื่อนไขที่เกษตรกรเข้าร่วมโครงการดังนี้

1. ด้านผลตอบแทนในการร่วมโครงการ นับเป็นแรงจูงใจประการแรกที่เกษตรกรส่วนใหญ่เลือกเพราะการส่งเสริมแบบมีพันธสัญญาระบุถึงผลตอบแทนที่เกษตรกรจะได้รับอย่างชัดเจน หากเกษตรกรสามารถปฏิบัติ และทำได้ตามที่บริษัทฯ ได้แนะนำ
2. ด้านความเสี่ยงในด้านการตลาดเกษตร เกษตรกรไม่มีความเสี่ยงในด้านการตลาด ซึ่งสามารถขายผลผลิตแก่บริษัทฯ ทั้งหมดที่มีคุณภาพตามที่ระบุไว้ในสัญญา ตลอดจนมีเจ้าหน้าที่ของบริษัทฯ เข้ามารับซื้อถึงพื้นที่ รวมถึงมีภาชนะบรรจุไว้ให้
3. ด้านต้นทุนการผลิต เกษตรกรถูกแบ่งเบาภาระในเรื่องของต้นทุนการผลิต ซึ่งบริษัทฯ เป็นผู้จัดหาปัจจัยการผลิตต่างๆ เป็นสินเชื่อเพื่อการเกษตรกรให้กู้ยืม แล้วค่อยหักออกจากการขายผลผลิตเมื่อเก็บเกี่ยวแล้ว
4. ด้านความเสี่ยงในการลงทุน แม้ว่าบริษัทฯ จะหักต้นทุนจากค่าผลผลิต เมื่อจ่ายค่าผลผลิตในแต่ละงวดจนต้นทุนยืมก็ตาม หากเกิดภัยธรรมชาติ ที่ไม่สามารถแก้ไขได้ เช่น น้ำท่วม พายุ โรคระบาดรุนแรง ทำให้เกษตรกรต้องขาดทุนในการผลิตไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตเพื่อขายต่อได้มีหนี้ค้างบริษัทฯ โดยเหตุนี้บริษัทฯ ยังยกเป็นหนี้สูญ และไม่เรียกเก็บแก่เกษตรกร ซึ่งบริษัทฯ ต้องแบกรับภาระหนี้สูญนี้จำนวนมากต่อปี
5. ด้านข้อมูลข่าวสาร แหล่งความรู้ นวัตกรรมใหม่ บริษัทฯ จัดให้มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เป็นผู้คอยดูแล แนะนำวิธีการปลูก และการปฏิบัติดูแลรักษา ตลอดจนเทคโนโลยีสมัยใหม่แก่เกษตรกรเพื่อการพัฒนา และเพิ่มผลผลิตร่วมกัน กล่าวคือได้ผลประโยชน์ร่วมกัน
6. เกษตรกรผู้นำ ได้รับการแนะนำให้เข้าร่วมโครงการโดยเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นเกษตรกรที่มีความสามารถ ขยัน มีวินัย และปฏิบัติตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้

เงื่อนไขที่เกษตรกรปฏิเสธร่วมโครงการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีพันธสัญญา

จากเงื่อนไขดังที่กล่าวต่อไป เป็นเงื่อนไขที่เกษตรกรไม่ยอมรับหรือปฏิเสธที่จะร่วมโครงการปลูกกับบริษัทฯ สามารถสรุปพอสังเขปได้ดังนี้

1. ด้านการดำเนินงานของบริษัทฯ

1.1. ด้านรายได้ที่ลดลงจากอดีต โดยภาพรวมแม้ว่าจะทำให้เกษตรกรมีรายได้สม่ำเสมอ หรือ คล้ายกับมีเงินเดือนประจำ และผลตอบแทนค่อนข้างดีก็จริง แต่ในภาวะปัจจุบันต้นทุนเพิ่มมากขึ้นเกษตรกรคาดหวังรายได้สูงกว่านี้

1.2. ด้านการชำระค่าผลผลิต ตามสัญญาการชำระค่าผลผลิตหนึ่งเดือนต่อครั้ง ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่เห็นว่าล่าช้าน่าจะมีการจ่ายให้เร็วขึ้น เช่น ทุก 5 หรือ 10 วันเพื่อนำเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายหมุนเวียนในการดูแลรักษา เช่น ค่าน้ำมันสูบน้ำ ค่าจ้างในบางครั้ง ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เป็นต้น

1.3. ด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิตล่าช้า และไม่เพียงพอเกิดจากการจัดการ และการประสานงานภายใน ของบริษัทฯ ที่อาจไม่คล่องตัว จากการที่บริษัทฯ จำเป็นต้องลด และควบคุมต้นทุนการผลิตจึงจำกัดและคำนวณการใช้สารเคมีอย่างรอบคอบ จึงพบว่าในรายที่เกษตรกรมีการฉีดพ่นสารเคมีบ่อย หรือใส่สารเคมีมากกว่าอัตราที่แนะนำแล้วมักจะ ไม่พอเพียง

1.4. ด้านการส่งเสริมและแนะนำของเจ้าหน้าที่บริษัทฯ ทราบจากเกษตรกรว่าไม่เข้าใจในสิ่งที่เจ้าหน้าที่แนะนำ และไม่เข้าเยี่ยมชมและให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ ทั้งไม่ระบุวันเวลาที่ชัดเจนจึงไม่พบกัน และบางท่านยังเลือกตรวจสอบที่สามารถเดินทางเข้าได้ง่าย เมื่อมีปัญหาเกษตรกรต้องแก้ไขเอง ซึ่งบางครั้งการแก้ไขไม่ถูกวิธี และก่อให้เกิดความเสียหาย ซึ่งเกิดจากการวางแผน ความรับผิดชอบ หรือไม่ปฏิบัติตามแผนงานที่ระบุไว้

1.5. ด้านการรับซื้อผลผลิต เป็นปัญหาที่พบบ่อยมากที่สุด ซึ่งเป็นปัญหาพื้นฐานของเกษตรกร กล่าวคือในฐานะผู้ปลูก หรือผู้ผลิตที่มีความต้องการที่จะขายผลผลิตทั้งหมดโดยไม่คำนึงถึงสภาพผลผลิตของตน มีความต้องการที่จะให้บริษัทฯ ช่วยซื้อทั้งหมด ซึ่งพนักงานบริษัทฯ ต้องทำตามหน้าที่ และถูกวัดผลการปฏิบัติงานด้วยตัวเลข และปัญหาอื่นๆ เช่น

1.5.1. การสับเปลี่ยนพนักงานไปรับซื้อ ทำให้มาตรฐานการรับซื้อไม่เหมือนกัน บางท่านซื้อตามมาตรฐานคุณภาพ บางท่านซื้อต่ำกว่ามาตรฐาน หรือเข้มกว่ามาตรฐาน เกษตรกรเกิดความสับสนซึ่งส่งผลกระทบต่อปริมาณและรายได้

1.5.2. พนักงานเมื่อถูกกดดันจากเกษตรกรที่ไม่ยอมรับสภาพวัตถุดิบ ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้พูดจาไม่เพราะ บางครั้งทะเลาะเบาะแว้ง

1.5.3. ภาชนะ(ตะกร้า)บรรจุไม่เพียงพอ ทำให้ต้องจัดหาวัสดุอื่น เช่น กระสอบบรรจุแทนทำให้มีผลต่อคุณภาพวัตถุดิบ ในขณะที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมแนะนำให้เกษตรกรรักษาถนอมวัตถุดิบจากการเก็บเกี่ยว ดูแลเหมือนสวนทางกัน

1.5.4. รถขนส่งวัตถุดิบมาล่าช้าไม่ตรงตามเวลาที่กำหนด ทำให้เกษตรกรต้องรอขายวัตถุดิบและเสียเวลาในการดูแลรักษาสวนจากเหตุผลดังกล่าวเกษตรกรหลายรายได้นำวัตถุดิบไปขายแก่บริษัทอื่นเพื่อแก้ปัญหา

1.6. ด้านการสำรวจ และกำหนดพื้นที่ นับเป็นปัญหามากอย่างหนึ่งที่ทำให้ โครงการล้มเหลว เนื่องจากขาดการสำรวจ วิเคราะห์ ตรวจสอบพื้นที่ที่สามารถปลูกมะเขือได้อย่างเหมาะสมอาจเนื่องมาจากการหาพื้นที่เร่งด่วน ขาดเครื่องมือในการวิเคราะห์ดิน หรือให้เกษตรกรหัวหน้าสายหรือผู้นำท้องถิ่นหาพื้นที่ให้โดยไม่ทำการตรวจสอบเสียก่อน

2. ด้านสังคม

2.1. ระหว่างร่วมโครงการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่น ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านบางส่วนหรือส่วนใหญ่อาจน้อยลงกว่าปกติอีกทั้งจะถูกเพื่อนบ้านเยาะเย้ย ถากถางจากเพื่อนบ้านที่ไม่ร่วมโครงการว่าไม่มีสังคมร่วมกันจนมีคำพูดว่า “มะเขือไว้ญาติ”

2.2. ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ปลูกด้วยกันอาจมีมากขึ้น ตลอดจนความสัมพันธ์ในครอบครัวอาจมากขึ้นเพราะต้องช่วยกันทำงาน แต่ในรายที่มีความขัดแย้งกันในครอบครัว เช่นสามีไม่ทำ ภรรยาทำ ก็เป็นปัญหาครอบครัวที่ไม่มีเวลาให้ซึ่งกันและกัน เป็นต้น

2.3. เกิดการว่างงานในชุมชน และแสวงหาแรงงาน บางครอบครัวไม่มีแรงงานในครัวเรือนช่วยเหลือต้องจ้างแรงงานภายนอก ทำให้มีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นมากหากขาดการควบคุมและจัดการที่ดี อีกทั้งขาดแคลนแรงงานเพราะค่าแรงต่ำกว่าไปทำงานในเมือง ซึ่งคนหนุ่มสาวนิยมไปทำงานในเมือง หรือในภาคอุตสาหกรรมที่สบายกว่า ค่าแรงสูงกว่า เป็นต้น

3. ด้านสุขภาพอนามัยของเกษตรกร

ในการร่วมโครงการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่น มีการใช้สารเคมี และปุ๋ยเคมีแต่ละครั้ง หรือจนสิ้นสุดโครงการค่อนข้างมาก เกษตรกรที่ปฏิบัตินอกเหนือจากคำแนะนำของพนักงานบริษัทฯอาจทำให้เกิดอันตรายได้ เช่น พ่นสารเคมีในขณะที่อากาศร้อน ผสมสารเคมีจำนวนมากเกินกว่าอัตราที่กำหนด อาจทำให้เกิดอาการแพ้ได้ หรือการใส่ปุ๋ยเคมี หรือสารป้องกันกำจัดแมลงในดินโดยไม่สวมใส่ถุงมือทำให้มือเป็นแผล ตลอดจนต้องเก็บวัตถุดิบทุกวัน และต้องปฏิบัติดูแลรักษาทุกวันไม่มีวันหยุดอาจทำให้ร่างกายอ่อนล้า เกษตรกรจำนวนมากที่ไม่ต้องการการปฏิบัติที่ย่งยากเช่นนี้

4. ด้านการผลิต

4.1. การดูแลเอาใจใส่ มะเขือม่วงญี่ปุ่นเป็นพืชที่ต้องการการดูแลเอาใจใส่ และใช้เทคโนโลยีสูง ขั้นตอนวิธีปฏิบัติ หรือกิจกรรมที่ต้องทำค่อนข้างมากต่อวันตั้งแต่ก่อนปลูกจนสิ้นสุดโครงการ เช่น ในช่วงเช้าจะมีการเก็บเกี่ยวผลผลิต แล้วนำไปขายยังจุดรับซื้อเสร็จสิ้นประมาณ 15.00น. เป็นอย่างช้า หลังจากนั้นต้องเข้าดูแลสวนให้น้ำ พ่นสารเคมีและใส่ปุ๋ยบางครั้ง ตรวจสอบ

ระวังโรคและแมลง กำจัดวัชพืช ตัดแต่งกิ่งและใบ เป็นกิจกรรมที่ต้องทำทุกวัน เกษตรกรจำนวนมากล้มเหลวเนื่องจากไม่สามารถปฏิบัติตามได้

4.2. ภาวะโรคระบาดและแมลงรุนแรง สืบเนื่องจากการขาดการควบคุมการใช้สารเคมีอย่างระมัดระวัง ตลอดจนขาดการปรับปรุงคุณภาพดินในภาคเกษตรกรรมอื่นๆ เป็นระยะเวลานาน ทำให้การทำเกษตรในปัจจุบันเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก สารเคมีไม่สามารถควบคุมโรคและแมลงได้ เกษตรกรขาดความรู้ในการใช้อย่างถูกต้องยิ่งทำให้เกิดการใช้มากขึ้นเพื่อหยุดยั้งปัญหาที่ตนพบ เป็นเครื่องมือของพ่อค้า นายทุนในการขายสารเคมีที่รุนแรง สร้างผลกระทบทั้งปัจจุบันและอนาคตที่โรคและแมลงคือ หรือมีความต้านทานสารเคมี และเพิ่มต้นทุนการผลิต

4.3. การควบคุมการใช้สารเคมี เนื่องจากสินค้าสำเร็จรูปถูกตรวจพบสารเคมีตกค้างในปริมาณที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งเกิดจากการใช้สารเคมีที่รุนแรง เข้มข้น และไม่ถูกประเภท คู่ค้าต่างประเทศ จึงได้นำกฎหมายของเขาว่าด้วยการใช้สารเคมีที่อนุญาตในมะเขือของประเทศเขาเองเข้ามาใช้เพื่อควบคุมปริมาณสารเคมีตกค้างตามกำหนด (MRLs : Maximun Residue Limit) ซึ่งเราไม่สามารถใช้สารเคมีบางอย่างที่มีประสิทธิภาพตามต้องการได้ เป็นการตั้งกำแพง หรือเงื่อนไขในการค้าขายระหว่างกัน หากไม่สามารถทำตาม หรือตรวจพบสารเคมีในปริมาณที่ไม่ปลอดภัยแล้ว คู่ค้าสามารถระงับการสั่งซื้อ และส่งคืนสินค้า เป็นการลดเครดิต หรือความเชื่อถือ รุนแรงที่สุดคือ งดซื้อสินค้าทุกชนิดจากเรา เป็นการลงโทษที่รุนแรงที่สุดจนแทบปิดบริษัทได้ ดังนั้นทำให้ยังคงพบการระบาด การแพร่กระจายของโรคอยู่มาก หากเกษตรกรลักลอบใช้สารเคมีบริษัทฯ สามารถตรวจสอบได้โดยเครื่องมือพิเศษก่อนการผลิต

4.4. ความอ่อนแอของมะเขือม่วงญี่ปุ่น ในอดีตไม่ต่ำกว่า 10 ปี ที่ผ่านมามะเขือม่วงญี่ปุ่นหรือพืชผักอื่นๆ สามารถปลูกได้ง่ายเนื่องจากโรคและแมลงน้อย ปัจจุบันจากการตั้งข้อสังเกตพบว่า การปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นกระทำได้ยากกว่าในอดีตมาก เพราะความต้านทานที่มีต่อโรคและแมลงต่ำ ต้องเพิ่มการดูแลเอาใจใส่มากขึ้น และใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ อย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา แต่ก็ไม่สามารถเข้าถึงคำว่า “มาตรฐาน หรือ ความเสถียร” อีกทั้งลักษณะผลผลิตไม่สม่ำเสมอตรงตามสายพันธุ์

4.5. ประสบการณ์หรือความล้มเหลวในอดีต เกษตรกรจำนวนมากที่เข้าร่วมโครงการ และต้องถอนตัวออกไปเนื่องจากเคยปลูกมาแล้วแต่ล้มเหลว หรือไม่ปฏิบัติตามที่บริษัทฯ แนะนำ เนื่องจากทำได้ยาก หรือตามเหตุผลในข้อที่กล่าวมา การสื่อสารหรือการบอกเล่าแก่เกษตรกรรายอื่นๆ ที่ยังไม่เข้าร่วมโครงการในความล้มเหลวที่ผ่านมาทำให้บริษัทฯ มีปัญหาในการขยายพื้นที่

4.6. ความไม่เหมาะสมของพื้นที่ ซึ่งเกิดจากสภาพพื้นที่ คุณภาพดินที่ไม่เหมาะสม โรคสะสมในดิน แต่เกษตรกรเกิดความอยากที่จะปลูก เมื่อปลูกไปแล้วก็ไม่สามารถควบคุมได้ ตลอดจนความเสี่ยงต่อภัยธรรมชาติ

4.7. ผลผลิตถูกขโมยเพื่อนำไปขายให้บริษัทอื่นๆ

5. ด้านสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศของดินเปลี่ยนไปทำให้ดินแข็งขึ้น เพราะใช้สารเคมีจำนวนมาก โรคและแมลงที่พบเกิดการดื้อยา และระบาดมากขึ้น

6. ทางเลือกอื่น จากปัญหาต่างๆ เกษตรกรในปัจจุบันถือว่าการพัฒนาในด้านการวิเคราะห์ เปรียบเทียบจากหน่วยงานที่เข้าไปส่งเสริมทั้งภาครัฐ และเอกชน อีกทั้งปัจจุบันมีบริษัทที่ทำธุรกิจ ในการแปรรูปมะเขือม่วงญี่ปุ่นไม่น้อยกว่า 4 บริษัท มิได้เป็นธุรกิจที่ทำเพียงบริษัทเดียว (Monopolization) เกิดการแข่งขันทั้งในด้านราคาที่สูงกว่า เงื่อนไขที่ให้แก่เกษตรกรมากกว่า เทคนิคใหม่ๆ ตลอดจนพืชชนิดอื่นๆ ที่ดีกว่า ทำงานกว่า ปลอดภัยกว่า เป็นต้น แม้ว่ารายได้มิใช่ เป็นสิ่งจูงใจทั้งหมด จึงเกิดการเปลี่ยนการร่วมโครงการปลูกกับบริษัทอื่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิไลวรรณ (2523) ได้ศึกษาถึงการซื้อขายแบบมีสัญญาผูกพันของตลาดอ้อยพบว่า การเกษตรแบบมีสัญญาผูกพัน เป็นเรื่องจำเป็นต่อความเสี่ยงในการจัดหาผลผลิตให้โรงงานแปรรูป จะทำสัญญาผูกพัน โดยมีการกำหนดปริมาณขั้นต่ำไว้ และผู้ที่สามารถทำสัญญากับโรงงานได้ คือ เกษตรกรรายใหญ่ และคนกลางเท่านั้น เกษตรกรรายย่อยไม่สามารถปลูกโดยตรงกับโรงงานได้ต้องผ่านคนกลาง และคนกลางจะเป็นผู้จัดหาสินเชื่อ และบริการอื่นให้เกษตรกรรายย่อย

Glover (1984) อ้างโดย เกษม (2545 : 13) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเกษตรแบบมีพันธสัญญา ในประเทศด้อยพัฒนาพบว่าระบบการเกษตรแบบมีพันธสัญญากับเกษตรกรรายย่อยในบางประเทศ มีศักยภาพในการจัดการด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี การเข้าสู่ตลาด และผลประโยชน์ต่างๆ ที่เกษตรกรได้รับและในปี 1987 Glover ได้ศึกษาถึงการเพิ่มผลประโยชน์ให้แก่เกษตรกรรายย่อยที่อยู่ในระบบเกษตรแบบพันธสัญญา ตลอดจนปัญหาการจัดตั้งองค์การเกษตรกร และการกำหนดนโยบายในประเทศด้อยพัฒนา ซึ่ง Glover ได้ให้ความเห็นว่า การเกษตรแบบมีพันธสัญญา มีศักยภาพในการเพิ่มผลประโยชน์ให้กับเกษตรกรได้มากกว่าระบบเกษตรทั่วไป แต่ในความเป็นจริงแล้ว เกษตรกรมักประสบปัญหาบ่อยครั้งในข้อตกลงกับบริษัทที่ทำสัญญา ซึ่งให้เห็นถึงความต้องการแทรกแซงของรัฐและองค์การเกษตรกร ซึ่งโครงสร้างของการเกษตรแบบมีพันธสัญญาทำให้ยากต่อการรวบรวมเกษตรกรให้เป็นองค์การเกษตรกร ดังนั้นจึงควรหาเงื่อนไขข้อตกลงที่ได้ผล โดยไม่ต้องมีการแทรกแซงจากรัฐ ซึ่ง Glover ได้อธิบายถึงปัญหาและทางเลือกที่เป็นประโยชน์แก่

เกษตรรายย่อย ข้อควรระวังในการแทรกแซงของรัฐ ตลอดจนการใช้ระบบการเกษตรแบบมีพันธสัญญาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเกษตร

อุดม (2532) ได้ศึกษาพืชตัวอย่างคือ ข้าวบัสมาติ สตรอเบอรี่ มะเขือเทศ แดงโซโย ชিংอ่อน และฝ้าย ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำปาง และจังหวัดเชียงราย โดยวัดระดับความสำเร็จจากระดับความพอใจที่เกษตรกรแสดงออก พบว่าปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ทำให้การปลูกพืชตามสัญญาจ้าง (Contract farming) ประสบผลสำเร็จคือ ลักษณะด้านเทคนิค และการตลาดของพืชนั้นๆ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานของการผลิตพืชดังกล่าว และผลประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับจริงมีความสำคัญต่อพืชทุกชนิด โดยรวม

จันจิรา (2535) ศึกษาถึงผลกระทบของการเกษตรแบบมีสัญญาผูกพันต่อเทคโนโลยีการผลิตของเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งใช้พืชตัวอย่าง 4 ชนิด คือ มันฝรั่ง มะเขือเทศ ถั่วเหลืองฝักสด และถั่วเหลือง โดยทำการเปรียบเทียบผลตอบแทนระหว่างเกษตรกรที่อยู่ในระบบและนอกระบบการเกษตรแบบมีสัญญาผูกพัน และพบว่าเกษตรกรที่อยู่ในระบบมีผลตอบแทนที่สูงกว่าสำหรับมะเขือเทศ และถั่วเหลืองฝักสด ส่วนมันฝรั่งจะมีความแตกต่างเนื่องจากราคาผลผลิตแตกต่างกัน ซึ่งผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับจะเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดระดับการใช้ปัจจัยการผลิต ส่วนการถ่ายทอดเทคโนโลยีไม่ค่อยมีผลต่อการผลิตพืชที่เกษตรกรเคยปลูกมานาน และเป็นพืชที่ไม่ต้องการคุณภาพค่อนข้างจำเพาะ เช่น มะเขือเทศ และมันฝรั่ง เพราะเกษตรกรถือว่าตนเองมีความชำนาญในการปลูกมานาน จึงไม่ค่อยเชื่อฟังคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของบริษัทที่เข้ามาให้คำแนะนำ และทางบริษัทก็มีแนวโน้มที่จะเลือกทำสัญญากับเกษตรกรที่มีประสบการณ์ปลูกพืชนั้นๆ แล้วเป็นหลัก แต่การถ่ายทอดเทคโนโลยีใหม่ๆ จะมีส่วนสำคัญมากในกรณีที่เป็นพืชใหม่ที่เกษตรกรไม่เคยปลูกมาก่อน เช่น ถั่วเหลืองฝักสด เพื่อให้ผลผลิตตรงตามความต้องการ ดังนั้นการนำระบบตลาดสัญญาผูกพันมาใช้ในการปรับปรุงเทคโนโลยี อาจใช้ได้กับพืชชนิดใหม่ที่ต้องการคุณภาพ

ชาติ (2536) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแผนงานฟาร์มที่เหมาะสม ภายใต้ความเสี่ยง ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในการทำฟาร์มแบบมีสัญญาผูกพันเปรียบเทียบกับแบบไม่มีสัญญาผูกพัน จากการศึกษาพบว่า การปลูกมันฝรั่งแบบมีสัญญาผูกพันระหว่างโรงงานแปรรูปมันฝรั่งกับกลุ่มเกษตรกร และกลุ่มเกษตรกรกับกลุ่มเกษตรกร สัญญาที่จัดทำขึ้นนี้เป็นลายลักษณ์อักษร มีความชัดเจนในเงื่อนไข และมีบทลงโทษสำหรับผู้ไม่ปฏิบัติตามสัญญา ส่วนการปลูกมะเขือเทศเป็นการผูกพันระหว่างโรงงานแปรรูปมะเขือเทศ สัญญาทำกันด้วยวาจา ส่งผลให้ไม่มีความชัดเจนในเงื่อนไข ความรับผิดชอบและบทลงโทษ

ผลการศึกษาแผนงานฟาร์มที่มีประสิทธิภาพ พบว่าชุดแผนงานฟาร์มของเกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งแบบมีสัญญาผูกพัน มีค่าความแปรปรวนของรายได้สุทธิขั้นต่ำที่คาดว่าจะได้รับ (ความเสี่ยง) น้อยกว่าเกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งแบบไม่มีสัญญาผูกพัน ส่วนการปลูกมะเขือเทศจะได้ผลตรงข้าม คือ ชุดแผนงานฟาร์มของผู้ปลูกมะเขือเทศแบบมีสัญญาผูกพันมีความเสี่ยงมากกว่าผู้ปลูกแบบไม่มีสัญญาผูกพัน และจากการเปรียบเทียบพบว่า แผนงานฟาร์มโดยเฉลี่ยที่เกษตรกรปลูกพืชแบบมีสัญญาผูกพัน มีการปฏิบัติอยู่กับแผนงานฟาร์มที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการผลิตของเกษตรกรทั่วไป สามารถสร้างความมั่นใจให้แก่เกษตรกรได้

มนตรี (2537) ได้ศึกษาการผลิตสับปะรดตามระบบตลาดข้อตกลงในจังหวัดระยอง ปี พ.ศ. 2537 พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามคำแนะนำในด้านการใช้เทคโนโลยีการผลิตค่อนข้างดี ได้แก่ การเตรียมพื้นที่ การเตรียมพันธุ์ ระบบการปลูกและจำนวนต้นต่อไร่ การใช้ปุ๋ยเคมีตรงตามสูตรแนะนำ อัตราและวิธีการใส่ปุ๋ย การบังคับดอก การควบคุมและกำจัดวัชพืช ส่วนเทคโนโลยีที่เกษตรกรยังไม่ค่อยปฏิบัติตามคำแนะนำ ได้แก่ การจุ่มหน่วยพันธุ์ด้วยสารเคมีเพื่อป้องกันโรคเน่า การคัดขนาดหน่อพันธุ์ วิธีการใส่ปุ๋ยครั้งที่ 1 การใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช และสารบังคับการออกดอกที่มากเกินไป นอกจากนี้ระบบตลาดข้อตกลงที่มีการส่งเสริมโดยโรงงานได้มีการจัดเจ้าหน้าที่มาให้การสนับสนุนเกษตรกรในเขตต่างๆ ให้ความรู้ทางวิชาการแผนใหม่และเป็นผู้ประสานงานกับเกษตรกรอย่างใกล้ชิด ทำให้มีระบบค่อนข้างดี แต่ยังพบปัญหาในการดำเนินงานอยู่บ้าง ได้แก่ การไม่ปฏิบัติตามสัญญาของทั้งเกษตรกร และ โรงงานซึ่งพบเป็นส่วนน้อย แต่โดยทั่วไปเกษตรกรมีการยอมรับว่าระบบนี้เอื้อประโยชน์ให้แก่เกษตรกรได้ดีกว่าระบบเสรี และมีการยอมรับจะร่วมโครงการต่อไป

อารี และทรงศักดิ์ (2538) ได้ศึกษาถึงการเกษตรแบบมีสัญญาผูกพันเพื่อประเมินผลกระทบของระบบสัญญาผูกพันว่าจะสามารถนำมาเป็นแนวทางในการผลิตทางการเกษตรรายย่อยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต แล้วนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันตลาดโลก ทั้งนี้ได้เปรียบเทียบการผลิต และการใช้ปัจจัยการผลิตของเกษตรกรในระบบ และนอกระบบสัญญาผูกพัน จากการศึกษา พบว่าความสำเร็จของการผลิตในระบบสัญญานั้นขึ้นอยู่กับความเคร่งครัดของสัญญา ความเอาใจใส่ของผู้รับซื้อที่จะดูแลการผลิตของเกษตรกรอย่างใกล้ชิด การแทรกแซงหรือให้ความช่วยเหลือของรัฐบาล มีส่วนร่วมในการผลักดันให้การผลิตในระบบสัญญาประสบความสำเร็จมากขึ้น ดังนั้นการใช้ระบบการผลิตแบบมีสัญญาผูกพัน เพื่อปรับโครงสร้างการผลิตของเกษตรกรรายย่อย เพื่อลดต้นทุนการผลิต หรือปรับปรุงคุณภาพสินค้าโดยใช้ระบบสัญญาผูกพัน จึงมีศักยภาพเป็นอย่างยิ่ง แต่ต้องอาศัยการสนับสนุนจากรัฐบาลด้วย และจะประสบความสำเร็จกับพืชที่มีการปลูกเฉพาะพื้นที่ หรือสามารถควบคุมอุปทานได้

อารี และคณะ (2539) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ศักยภาพของเกษตรกรแบบมีพันธสัญญาผูกพัน และแนวทางการพัฒนาความรู้ของเกษตรกรเพื่อเสนอต่อสถาบันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า ผลดีของการผลิตภายใต้สัญญาผูกพัน เกษตรกรจะมีตลาดที่แน่นอน รายที่สามารถประเมินได้ ได้รับความสะดวกในการซื้อปัจจัยการผลิต สินเชื่อ และวิชาการใหม่ๆ ส่วนผลเสียเกษตรกรจะขาดความเป็นอิสระในการจัดการ ทำให้เกษตรกรขาดการพัฒนาความรู้ หรือการหาซื้อปัจจัยการผลิตเอง ตลอดจนขาดอำนาจต่อรองในการขายผลผลิต อาจถูกกดราคา

ทรงศักดิ์ และคณะ (2539) ได้ศึกษาถึงศักยภาพของการเกษตรแบบมีสัญญาผูกพัน และแนวทางการพัฒนาความรู้ของเกษตรกร มีจุดมุ่งหมายเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการผลิตในระบบสัญญาผูกพัน ประโยชน์และผลเสียที่เกิดกับเกษตรกรและภาคเอกชนคือ ทศนคคคของเกษตรกรที่มีต่อระบบการเกษตรแบบมีสัญญาผูกพัน เพื่อใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการกำหนดแนวทางการฝึกอบรมและช่วยพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ การตัดสินใจ และการวางแผนของเกษตรกรผลการศึกษาพบว่า การเกษตรแบบมีสัญญาผูกพันช่วยให้เกษตรกรรายย่อยผู้มีที่ดินและทุนจำกัด และขาดประสบการณ์ ให้สามารถทำการผลิตได้มากขึ้น มีรายได้ที่แน่นอน และได้รับความรู้ใหม่ๆ โดยเฉพาะพืชที่เกษตรกรไม่เคยผลิตมาก่อน นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาคุณภาพของ ผลผลิตอีกด้วย แม้ว่าการเกษตรในระบบสัญญาผูกพันจะมีผลเสียอยู่บ้าง แต่ก็มีประโยชน์ต่อการพัฒนา ประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกรรายย่อยที่ได้รับการสนับสนุนทางด้านเทคโนโลยีการผลิต ปัจจัยการผลิต การประกันราคา และตลาดจากบริษัทผู้รับซื้อผลผลิต ซึ่งจะได้รับประโยชน์จากการจัดหาวัตถุดิบในปริมาณและคุณภาพที่ต้องการ ส่วนแนวทางในการพัฒนาความรู้ให้แก่เกษตรกรนั้น บางส่วนจะสอดคล้องกับแนวทางการให้ความรู้ทั่วไปโดยเฉพาะด้านการผลิต การใช้สารเคมีและปุ๋ย เป็นต้น นอกเหนือไปจากการให้ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีแล้ว ควรให้ความรู้ทางการจัดการ และการสร้างความเป็นผู้ประกอบการ เพื่อให้เกษตรกรมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ และการตัดสินใจด้วยตัวเอง

สมบัติ (2540) ได้ศึกษาการผลิตสับปะรดของเกษตรกรภายใต้ระบบตลาดข้อตกลงในจังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรครึ่งหนึ่งเป็นสมาชิกของเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด เกษตรกรได้รับคำแนะนำและการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของบริษัทเอกชน ปัญหาที่พบได้แก่การขาดแคลนแรงงานและทุนในการประกอบการ พื้นที่ปลูกไม่มีความเหมาะสม ราคาปัจจัยในการผลิตสูงขึ้นในขณะที่มีคุณภาพลดลง และขาดความรู้ในการผลิตสับปะรด มีการแก้ไขโดยการจ้างแรงงานในพื้นที่อื่นในอัตราค่าจ้างที่สูงกว่าค่าจ้างในพื้นที่ มีการกู้ยืมจากสถาบันการเงิน

การปรับพื้นที่และการใส่ปุ๋ย รัฐเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขราคาปัจจัยในการผลิตให้ถูกลง และมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเข้าไปให้ความรู้ในการผลิต

เรือนมุล (2540) อ้างโดย สุใจ (2546 : 12) ได้ทำการศึกษาเรื่องศักยภาพทางการขยายการเกษตรแบบมีสัญญาผูกพันในจังหวัดเชียงใหม่ โดยวิเคราะห์องค์ประกอบต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตพืชในระบบสัญญาผูกพันด้วยวิธีงบประมาณและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการขยายการผลิตแบบมีสัญญาผูกพัน ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีต้นทุนการผลิตสูง โดยเฉพาะต้นทุนที่เป็นเงินสด ปัจจัยที่มีผลต่อการขยายสัดส่วน คือ ประสบการณ์ในการผลิต และขนาดพื้นที่ถือครองทั้งหมดของเกษตรกร การศึกษา จำนวนแรงงานการเกษตรในครัวเรือน การผลิตพืชในระบบสัญญาผูกพันมีความเสี่ยงด้านราคาอยู่ในระดับต่ำ

ไพบุลย์ (2541) ศึกษาถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของเทคโนโลยีการปลูกข้าวญี่ปุ่นของเกษตรกรไทยในภาคเหนือ ของประเทศไทย ซึ่งการปลูกข้าวญี่ปุ่นใช้ระบบสัญญาผูกพันในการส่งเสริม เป็นการศึกษาถึงดัชนีการยอมรับ หรือไม่ยอมรับในการปลูกข้าวญี่ปุ่น ปัญหา และอุปสรรคในการปลูกข้าวญี่ปุ่น จากการศึกษาพบว่า อายุ แรงงานในครัวเรือน การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริม และการรับฟังวิทยุเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับดัชนีการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกข้าวของเกษตรกร หมายความว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมและการรับฟังวิทยุจะทำให้เกษตรกรยอมรับการปลูกข้าวญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น และการปลูกข้าวญี่ปุ่นเหมาะสมกับเกษตรกรที่มีอายุน้อย และมีแรงงานในครัวเรือนไม่มากนัก ผลผลิตของข้าวญี่ปุ่นสูงกว่าข้าวพื้นเมือง และรายได้จากการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกกับผู้ไม่ปลูกข้าวญี่ปุ่นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า ผู้ปลูกข้าวญี่ปุ่นจะได้ผลผลิตและมีรายได้สูงกว่าผู้ที่ไม่ปลูก แสดงว่าการปลูกข้าวญี่ปุ่นมีผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมแก่เกษตรกรเป็นอย่างดี

สมอ (2544) ได้ศึกษา การส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งแบบมีสัญญาของเกษตรกรในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จะไม่นิยมเปลี่ยนบริษัทในการส่งเสริม และนิยมที่จะทำการปลูกมันฝรั่งแบบมีพันธสัญญา ซึ่งเกษตรกรจะปฏิบัติตามสัญญาที่บริษัทกำหนดไว้ ปัญหาด้านการผลิตที่สำคัญคือ พื้นที่ปลูกมันฝรั่งเป็นพื้นที่เก่ามักจะประสบปัญหาเกี่ยวกับโรคและแมลงรบกวน ขาดเทคโนโลยีการผลิต และการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ส่วนใหญ่บริษัทจะสนับสนุนเฉพาะหัวพันธุ์มันฝรั่งเพียงอย่างเดียว ปัญหาด้านอื่นๆ ได้แก่การกำหนดราคาขั้นต่ำของบริษัท การตรวจสอบคุณภาพผลผลิต ภาชนะบรรจุ (ตะกร้า) และการตรวจเยี่ยมแปลงเกษตรกรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของบริษัท

เกษม (2545) ศึกษาถึงประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีสัญญา ในจังหวัดสุโขทัย ได้วิจัยถึงประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของ

เกษตรกรที่ปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นกับบริษัท สันติภาพเทรคคิง จำกัด อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งใช้รูปแบบการส่งเสริมแบบมีพันธสัญญา พบว่าประโยชน์ทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการอย่างยิ่งกับเกษตรกรที่ขาดเงินทุน ตลอดจนลดความเสี่ยงด้านราคา และการตลาด เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 12,868 บาทต่อไร่ มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 17,207 บาทต่อไร่ และสามารถทำให้ความเป็นอยู่ของครอบครัวเกษตรกรดีขึ้น ประโยชน์ทางสังคม พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้สึกที่ดีกับพนักงานฯ และมีความรู้ทางการเกษตรมากขึ้น ทำให้มีงานทำ สามารถลดปัญหาการว่างงานได้ ปัญหาอุปสรรคพบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับโรคและแมลงระบาด ขาดเทคโนโลยีการผลิต ตลอดจนมาตรฐานที่บริษัทฯ กำหนดสามารถควบคุมได้ยาก การตรวจสอบคุณภาพในการรับซื้อไม่มีมาตรฐาน การเยี่ยมชมของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรบ่อยๆ ทำให้ลดความเสี่ยงของเกษตรกรได้ และเกษตรกรส่วนใหญ่ตั้งใจที่จะร่วมโครงการต่อไป เพราะเป็นทางเลือกที่สามารถมีรายได้ทุกเดือน และบริษัทฯ ควรต้องมีการปรับวิธีการส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพรวดเร็วขึ้น เกษตรกรควรต้องปฏิบัติตามคำแนะนำเพื่อลดปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved